

Mag

ik uw

Willem & Anne van der Meiden

Gids voor zinvol spreken

aandacht

Uitgeverij Meinema, Zoetermeer

www.uitgeverijmeinema.nl

Ontwerp omslag: Mulder van Meurs

Foto's binnenwerk: Christiaan Krouwels (blz. 10-11; 88-89; 122-123); Sandra Haverman (blz. 44-45)

ISBN 978 90 211 4421 4

NUR 810

© 2012 Uitgeverij Meinema, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Mag ik uw aandacht 7

Leeswijzer 8

Hoofdstuk 1 De vorm: minstens het halve werk 12

1. Daar sta je dan 12
2. Om te beginnen 17
3. Benen en handen 19
4. Expressie en stem 23
5. Hulpmiddelen 25
6. Zo niet en zo wel 30
7. Kan gebeuren 35
8. Resumé 38

Hoofdstuk 2 De inhoud: de opbouw van het verhaal 46

1. Spreken in oude tijden 46
2. Wat kan de klassieke retorica ons leren? 49
3. Toespraken in de Bijbel 55
4. Beroemde sprekers 64
5. Stilistische vormelementen 74
6. Wachtwoorden 77
7. Argumenteren 79
8. En de hoorder dan? 86

Hoofdstuk 3 Het publiek en de moraal van het verhaal 90

1. Soorten publiek 90
2. Waarom luisteren? 96
3. Publiek in de praktijk 100
4. De moraal van het verhaal 105
5. Moraal in de praktijk 112
6. Heilig en zakelijk 118

Hoofdstuk 4 Zinvol spreken 124

1. Plaatsen 124
2. Momenten 128
3. Feest en boete 136
4. Nieuwe service 140
5. Sprekers en prekers 143
6. Zingevende verhalen en betogen 152
7. Talen en culturen 154
8. Alternatieven 162

Literatuur 173

Mag ik uw aandacht

Voor mensen die geïnspireerd en zinvol spreken moeten of willen en die een gids zoeken voor het doornige pad naar de grazige weiden van een geboeid gehoor, is dit boek geschreven. Aan het woord zijn is een moeilijk, boeiend en intrigerend werk. Daar sta je dan en je kunt weinig anders. Je hebt een mooie tekst gemaakt, fraaie beelden erbij gezocht, zinvolle conclusies en bemoeidigende aanbevelingen in petto, maar nu moet al die ijver effectief omgezet worden in tevreden hoorders. Hoe doe je dat? Wat moet je weten om zinvol te kunnen presenteren en wat moet je (praktisch) kunnen en vooral laten? Vanaf het omslag van dit boek en uit de binnenpagina's staren vele hoorders je aan, verwachtingsvol. Nu moet het gebeuren. In vier hoofdstukken hebben we, gewapend met ervaring en in ruggespraak met deskundige auteurs, geprobeerd om te schetsen wat een spreker op zijn of haar weg kan tegenkomen. Dat geldt voor religieus getinte bijeenkomsten, situaties waar een rituele bijdrage op zijn plaats is. Maar ook voor omstandigheden waar een zinvol woord verwacht mag worden en die zijn er vele en velerlei.

Volledigheid was niet ons doel, wel de uitstalling van mogelijkheden, vormen en technieken die je wellicht zelf niet snel bij de hand hebt. Je moet zelf voor de gouden appels van de inhoud zorgen, wij hebben de zilveren schalen waarop je ze moet aanreiken een beetje opgepoetst. Van harte sterkte, plezier en profijt toegewenst.

Willem en Anne van der Meiden

Leeswijzer

Dit boek gaat van het algemene naar het bijzondere. In de eerste drie hoofdstukken zul je veel informatie vinden die in het algemeen van belang is wanneer iemand het woord voert. Het gaat dan om formele aandachtspunten, om inhoudelijke en retorische adviezen, om de invloed van het publiek en om ethische aspecten van spreken in het openbaar, of je nu een pluim op de hoed zet van iemand die koninklijk wordt onderscheiden of in één minuut je boosheid voor de leden van een gemeenteraad mag etaleren. De sfeer van veel behandelde praktijkervaringen wijst al vooruit naar het vierde hoofdstuk, waarin het meer specifiek gaat over het woord voeren in situaties waarin zingeving, geloof en spiritualiteit een centrale plaats innemen.

Dat wij beiden in een christelijke traditie staan – liever: ons bewegen – kunnen we niet verbloemen, maar we hopen dat dit boek voor een breder publiek dan het christelijke aantrekkelijk is. Op het terrein van zingeving zijn weliswaar vanouds bekende hoofdwegen, maar inmiddels ook vele andere begaanbare paden. De muren van religieuze instituties zijn aan sterke erosie onderhevig en op de weiden van geloven en inspiratie bloeien duizenden bloemen.

Omdat wij aannemen dat het aantrekkelijk is als een gids veel informatie bevat, hebben wij ervoor gekozen praktisch te blijven en je te trakteren op tal van voorbeelden en ervaringen. De theorie – over retorica en lichaamstaal bijvoorbeeld – schuwen we niet, maar is in andere literatuur rijkelijk voorhanden. Achter in dit boek tref je een selectie van recente en goede literatuur.

Ten slotte zul je merken dat we een enkele keer sommige zaken herhalen en in een ander verband anders formuleren. Dat is in toespoken niet ongebruikelijk en zelfs aan te raden en zo is het ook hier bedoeld. Het is eveneens gebruikelijk om een kennis-making met 'u' te beginnen om, als het bevalt, met 'je' voort te zetten. Wij hopen dat je dat bevalt.

Wij wensen je veel plezier met deze wandelgids.